

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ฉบับที่ 10 ปีที่ 2 พ.ศ.2560 (กรกฎาคม-ธันวาคม) ฉบับ เคลื่อนย้ายของผู้คน ในยุคโลกไร้พรมแดน ด้วยปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์ในรอบ 2 ทศวรรษทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายใหม่ของผู้คนทั่วโลก ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การย้ายถิ่น การอพยพ การลี้ภัย การท่องเที่ยว ฯลฯ ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสีย ที่ผ่านมา การเคลื่อนย้ายเกิดจากการตั้งคำถามที่ว่า “การศึกษาเรื่องการย้ายถิ่น” (Migration) เกิดจาก “ปัจจัยดึงดูด หรือปัจจัยผลักของคนย้ายถิ่นคืออะไร” หรือการ ค้นหา “สาเหตุของการย้ายถิ่น” เป็นต้น แต่จากสถานการณ์ในปัจจุบัน การเผชิญหน้ากับการเคลื่อนย้ายเหล่านี้ มีหลากหลายรูปแบบ หลากหลายสาเหตุ ที่สำคัญก้าวข้ามกรอบการตั้งคำถามแบบเดิมในทางวิชาการที่ศึกษาการย้ายถิ่น (Migration) ก้าวข้ามความเป็นพื้นที่ทางกายภาพ หรือการตั้งหลักแหล่ง ความสนใจของการศึกษาเรื่องการเคลื่อนย้าย (Mobilities) ได้ตั้งคำถามถึงลักษณะการเคลื่อนย้ายที่ซับซ้อน การข้ามไปข้ามมา การสร้างและขยายเครือข่าย การก่อรูปความสัมพันธ์ซ้อนทับ การเปลี่ยนผ่านหลาย

อัตลักษณ์ การศึกษาเทคโนโลยีการสื่อสาร การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ภาษา เป็นต้น

การเคลื่อนย้ายศึกษา (Mobility Studies) นี้จึงเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ของการศึกษาการเคลื่อนย้ายในวิธีการใหม่ ๆ อาทิ การท่องเที่ยว แรงงาน การศึกษา การแต่งงาน การเร่ร่อน การหลบหนี หรือลี้ภัย เป็นต้น ดังนั้น การศึกษาเรื่องการเคลื่อนย้ายจึงมีนัยสำคัญต่อการเข้าใจในมิติของความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัยที่ “การเปลี่ยนผ่าน” (Transformation) ได้กลายเป็นเรื่องถาวร การย้ายถิ่นแบบผู้ที่ย้ายถิ่นสมัครใจย้ายถิ่นเอง (Voluntary Migration) ได้แก่ นักท่องเที่ยว การเข้ามาทำงาน เป็นต้น กับการย้ายถิ่นแบบที่ถูกบังคับให้ย้ายถิ่น (Forced Migration) ได้แก่ ผู้ลี้ภัย (Refugees)

ในทางสังคมศาสตร์ความสนใจ “การเคลื่อนย้ายศึกษา” (Mobility Studies) เริ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1990 จากงานของ John Urry นักสังคมวิทยา ได้เขียนหนังสือ “Sociology Beyond Societies: Mobilities for the Twenty-First Century” (2000) กล่าวถึงการเคลื่อนย้ายของผู้คนที่หลากหลาย จุดประสงค์ ภาพพจน์ ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกันบนการเคลื่อนย้ายที่หลากหลาย ขณะเดียวกันการเคลื่อนย้ายนี้ ไม่ว่าจะผู้คน ทุน วัตถุและข้อมูลมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและก้าวข้ามกันไปมาทั่วโลก แม้แต่การเป็นกระบวนการเดินทางในชีวิตประจำวันภายในท้องถิ่น การเคลื่อนไหวผ่านพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว การเดินทางของสิ่งของต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น นอกจากนี้กระบวนทัศน์การเคลื่อนย้ายนี้ยังเป็นสิ่งที่กลายเป็นการเคลื่อนย้ายแบบอัตโนมัติที่ระบบสังคมได้รับผลกระทบไม่เฉพาะ

การรวมตัวในพื้นที่สาธารณะ หรือท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังคงเกี่ยวข้องกับ เพศ ครอบครัว เครือข่ายทางสังคมจนถึงระดับชาติและนานาชาติ นอกจากนี้ Oswin และ Yeoh (2012) กล่าวถึงการเคลื่อนย้ายดู เหมือนจะเป็นสิ่งเกี่ยวพันกันที่แก้กันไม่ออกในยุคสมัยใหม่ตอน ปลายและจุดจบของรัฐธรรมนูญ ความรู้สึกของการเคลื่อนย้ายที่ทำให้ พวกเราคิดถึงการหลั่งไหลของการอพยพและท่องเที่ยว ดังนั้นจึง จะเห็นว่า การเคลื่อนย้ายในรูปแบบต่าง ๆ ของผู้คนในปัจจุบันนั้น รวมถึงค่านิยมทางวัฒนธรรมและรูปแบบของชีวิตที่ส่งผลกระทบต่อ พฤติกรรมของผู้คนอีกด้วย

ในขณะที่ประเทศไทยกลายเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างท้องถิ่น และโลก และเป็นตัวเชื่อมและปะทะทางวัฒนธรรมของผู้ที่มาเยี่ยม เยือน ไม่ว่าจะเป็นแรงงาน คนเร่ร่อน นักท่องเที่ยวทั้งระดับสูงและ ล่าง แต่เมื่อมาถึงเมืองไทยแล้วพวกเขาเหล่านี้ต่างมีวัตถุประสงค์ที่ แตกต่างกันไป ประเทศไทยอาจเป็นแค่เพียงเมืองผ่านไปสู่ประเทศ โลกที่สาม หรือเป็นเมืองตั้งรกรากถิ่นฐาน ทำมาหากิน เป็นต้น เกิดความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรมที่เข้ามาอยู่ในท้องถิ่น ของไทยมากขึ้น ดังจะเห็นได้จาก กลุ่มแรงงานข้ามชาติจากประเทศ เพื่อนบ้าน กลุ่มนักท่องเที่ยวแบกเป้ กลุ่มนักท่องเที่ยวระดับสูง กลุ่ม ผู้สูงอายุต่างชาติที่มาอยู่ในช่วงวาระสุดท้ายของชีวิต กลุ่มผู้มาสร้าง ชีวิตใหม่กับสาว/ชายไทย กลุ่มนักธุรกิจที่มาลงทุน กลุ่มผู้ลี้ภัย เป็นต้น การเคลื่อนย้ายของผู้คนในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถสำรวจ ได้อย่างเป็นทางการมีจำนวนมาก และมีการเคลื่อนย้ายของผู้คนที่ หลากหลายวัฒนธรรมเข้ามาในภูมิภาคต่าง ๆ อย่างซับซ้อน และ ไม่เป็นทางการที่ไม่สามารถสำรวจและควบคุมได้อันส่งผลกระทบ มากมายต่อความมั่นคงของชาติ เศรษฐกิจ สิทธิมนุษยชน สุขภาพ

รวมถึงปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

สำหรับวารสารสังคมศาสตร์ได้รวบรวมบทความที่กล่าวถึง เคลื่อนย้ายของผู้คนในยุคโลกไร้พรมแดน 4 บทความหลัก และ บทความวิจัยอีก 2 บทความ รวมถึงบทปริทัศน์หนังสืออีก 2 เล่ม ดังนี้

เริ่มต้นด้วยบทความแรกของ อัจฉริยา สายศิลป์ เรื่อง “ผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายฐานการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน จากชายแดนไทย-เมียนมา” เป็นงานวิจัยที่กล่าวถึง สถานการณ์ หลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี ค.ศ.2010 ของประเทศเมียนมาที่ส่ง ผลให้องค์กรพัฒนาเอกชนจากชายแดนไทย-เมียนมาเกิดความ สนใจและการเคลื่อนย้ายฐานการทำงานเข้าไปในเมืองใหญ่ของ ประเทศเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการเคลื่อนย้ายฐานการทำงานนี้ส่งผลต่อ การเคลื่อนย้ายแหล่งทุน ทุน กลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์การ ทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ทำให้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มแรงงาน ข้ามชาติ และผู้ติดตาม เด็กไร้สัญชาติ และประชาชนเมียนมาที่อยู่ ตามชายแดน โดยเฉพาะด้านการศึกษา และสุขภาพอนามัย

บทความที่สอง เรื่อง “เพื่อชีวิตที่ดีกว่า”: แรงจูงใจทาง เศรษฐกิจกับการย้ายถิ่นของชาวเยอรมันในพัทยา” โดย ขวัญชนก ใจช่อกุล เป็นงานวิจัยที่ศึกษาการย้ายถิ่นของชาวเยอรมันในพัทยา แรงจูงใจในการย้ายถิ่นและประสบการณ์การใช้ชีวิตในเมืองพัทยา แรงจูงใจทางเศรษฐกิจซึ่งมักจะถูกมองข้ามจากการศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นเพื่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิต เป็นหนึ่งปัจจัย สำคัญที่ทำให้ผู้ย้ายถิ่นตัดสินใจเดินทางเข้ามาพำนักในพัทยา การใช้ชีวิตในประเทศที่มีค่าครองชีพถูกกว่าทำให้ผู้ย้ายถิ่นสามารถ รักษาคุณภาพชีวิตที่ดีได้ แม้รายได้หลังเกษียณจะลดลง แต่ความ

สัมพันธ์กับชุมชนที่ตั้งอยู่บนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และข้อจำกัดเรื่องสถานะทางกฎหมายทำให้ชีวิตของผู้ย้ายถิ่นชาวเยอรมันต้องประสบกับความไม่มั่นคง

บทความที่สามเรื่อง “การจาริกแสวงบุญของพระภิกษุชาวทิเบตในเมืองธรรมศาลาประเทศอินเดีย” โดย สุธี ชล เป็นงานศึกษาเส้นทางความศรัทธากับการจาริกแสวงบุญของพระภิกษุชาวทิเบต แม้ว่าการจาริกแสวงบุญจะเป็นความเชื่อที่นิยมปฏิบัติกันในหลายศาสนา โดยถือว่าการเดินทางเป็นเครื่องมือพิสูจน์ศรัทธา ทำให้ความหมายของการเดินทางอันศักดิ์สิทธิ์บนวิถีแห่งศรัทธาที่เต็มไปด้วยนัยของการเดินทางที่ซับซ้อน ขณะที่ชาวทิเบตเดินทางเพื่อมาจาริกแสวงบุญที่เมืองธรรมศาลา ประเทศอินเดีย มิใช่เพียงเพราะความศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น แต่มีนัยทางการเมืองอันเนื่องมาจากเป็นที่ประทับขององค์ดาไลลามะ องค์ที่ 14 ผู้นำทางจิตวิญญาณของโลก ทำให้การจาริกแสวงบุญนี้มีความซับซ้อนที่หมายรวมถึงนัยทางการเมืองทางวัฒนธรรม การต่อสู้ทางความคิด รวมถึงการท่องเที่ยวอีกด้วย

บทความที่สี่เรื่อง “โรฮินจา และการปรากฏตัวของเครือข่ายมุสลิมเมียนมา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช” โดย กฤษณะ ทิวัดธ์ สิริกุล เป็นงานศึกษาที่สืบเนื่องจากการทำงานของผู้เขียนในฐานะผู้สื่อข่าวภาคสนาม กับการปรากฏตัวของชาวโรฮินจาเป็นครั้งแรกของจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลจากการสกัดจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำให้พบว่ามีชาวมุสลิมเมียนมาที่กระจายตัวพำนักอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่มีลักษณะการแฝงฝังอาศัยอยู่ในชุมชนปะปนกับชาวไทยมุสลิม เป็นสมาชิกที่เชื่อมโยงทางวัฒนธรรมและศาสนา อีกทั้งความเป็นเครือข่ายที่มีการติดต่อเชื่อมโยงถึงกันทุกระดับ โดยมีผู้นำเครือข่ายที่คอยเป็นผู้ประสานงานในด้านต่าง ๆ

ขณะที่ผู้ประสานงานจะมีสถานะที่ถูกลอยมรับจากกฎหมายได้
รับรองในการเป็นล่ามแปลภาษาเขียนมา ในกระบวนการยุติธรรม
ของประเทศไทย และเป็นผู้ที่มีบทบาทเชื่อมโยงกับเจ้าหน้าที่รัฐ ส่วน
สถานะทางกฎหมายของผู้ประสานงานกลับมีความไม่ชัดเจนและ
มีความคลุมเครือ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ามีสภาพของบุคคลเหล่านี้
เป็นผู้ที่อยู่อิงแอบกับกฎหมาย แต่ขณะเดียวกันก็ไม่มีชัดเจน
ในสถานะตัวตนตามกฎหมายไทย

บทความที่ห้า เป็นบทความวิจัยที่น่าสนใจ ได้กล่าวถึงเรื่อง
“บทบาทของสหกรณ์ไทยในยุคเศรษฐกิจใหม่” โดย ศิริลักษณ์
นามวงศ์ และ ประเสริฐ จรรยาสุภาพ เป็นงานวิจัย ที่ศึกษา
พัฒนาการของการสหกรณ์ไทยในบริบทของการเปลี่ยนแปลงด้าน
เศรษฐกิจ ช่วงปี พ.ศ.2457-2558 ที่สามารถแบ่งได้ 4 ยุค ตามการ
ประกาศใช้กฎหมายสหกรณ์ ได้แก่ ยุคที่หนึ่ง การก่อเกิดสหกรณ์
ยุคที่สอง การขยายตัวของสหกรณ์ ยุคที่สาม การควมรวมสหกรณ์
และยุคที่สี่ การทำแผนพัฒนาสหกรณ์ ขณะเดียวกันสหกรณ์ในยุค
ใหม่ควรมีการปรับตัววางแผนในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับพลวัต
ของการเมืองภายในประเทศ มีการเชื่อมโยงในระดับนโยบายของ
ประเทศไปสู่การปฏิบัติงานในสหกรณ์ บนพื้นฐานของความเข้าใจใน
ระบบสหกรณ์อย่างถูกต้อง และด้านเทคโนโลยี สหกรณ์ควรเน้น
การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจ

และอีกบทความที่นับว่าเป็นบทความที่สำคัญอย่างมากใน
แวดวงวิชาการที่ควรศึกษาและตระหนักอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นบทความที่
หก เรื่อง “แนวทางการป้องกันการเป็นเหยื่อของเว็บไซต์วารสาร
ทางวิชาการที่ถูกปลอมแปลง” โดย เบญญาภา มารินทร์ ศุภกร
ปัญญาฤทธิ์ และธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม เป็นงานศึกษาศาสนาการณ

ปัญหาการปลอมแปลงเว็บไซต์วารสารทางวิชาการโดยจัดทำเป็นลำดับเหตุการณ์ ประกอบด้วย รูปแบบและวิธีการก่ออาชญากรรม รวมถึงการระบุตัวเหยื่อและกลุ่มอาชญากรที่เป็นผู้กระทำความผิด ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้เขียนบทความ และผลกระทบที่มีต่อแวดวงวิชาการ สำหรับข้อจำกัดด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมไทย ประเด็นสำคัญที่เป็นอุปสรรคในการสืบสวนคดีอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ คือ ลักษณะที่ยากต่อการระบุตัวตนผู้กระทำความผิดแล้ว อีกทั้งผู้กระทำความผิดยังอาศัยอยู่ในต่างประเทศ ทำให้เกิดข้อจำกัดทั้งด้านกฎหมายของไทยและกฎหมายของประเทศอื่นที่อาจจะไม่เอื้อต่อการติดตามตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการป้องกันการเป็นเหยื่อของเว็บไซต์วารสารที่ถูกปลอมแปลง

ปิดท้ายเล่มด้วยบทปริทัศน์ของ ปรีวิวัฒน์ ช่างคิด ได้แนะนำหนังสือเรื่อง “Translocal Geographies Spaces, Places, Connections” เขียนโดย Katherine Brickell และ Ayona Datta พิมพ์โดย The MPG Book Group ปี 2011

และบทปริทัศน์ของ วิทวัส นิดสูงเนิน เรื่อง Transnational Sport: Gender, Media and Global Korea เขียนโดย ราเชล มียัง จู (Rachael Miyung Joo) พิมพ์โดย Duke University Press เมื่อปี ค.ศ.2012

อาจกล่าวได้ว่าวารสาร ฉบับเคลื่อนย้ายของผู้คนในยุคโลกไร้พรมแดนต้องการให้ ผู้อ่านได้เสพงานทางวิชาการมุมมองใหม่ และกำลังได้รับความสนใจ ด้วยเหตุนี้วารสารฉบับนี้จึงเป็นพื้นที่หนึ่งที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนโอกาสให้นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้เผยแพร่บทความ

ที่มีประโยชน์และคุณูปการต่อสังคม อีกทั้งผู้อ่านได้ลิ้มรสอาหารทาง
ความคิดผ่านตัวอักษร และนำไปสู่การต่อยอดองค์ความรู้ต่อไป

บรรณาธิการ
ธันวาคม 2560